

Hol a határ? A büntetendőség problematikája az Alkotmánybíróság határozatainak tükrében

AMBERG Erzsébet

Az 1978. évi Btk. vonatkozásában az Alkotmánybíróság számos alkalommal alakította a büntető anyagi jog normáit az alkotmányos büntetőjog biztosítása érdekében. Melyek e határozatok, és milyen általános tanulsággal szolgálnak a büntető jogalkotás mindenkori letéteményesei számára? A büntetendőség feltételrendszerének, a büntetőjog végső eszköz jellegének mely vetületei ismerhetők fel a taláros testület döntéseiben, s ezek mely absztrakt tartalmakat hordozva szolgálnak konstitucionális érdekeket a büntető jogalkotásban, jogszolgáltatásban? A büntető igazságszolgáltatás etikájának bástyáit magasabbá, szélesebbé teszik-e az alkotmánybírák iránymutatásai, vagy pusztán megszilárdítják azt? Befolyásolható-e a kriminálpolitika a testület véleménye útján? A tanulmány az AB büntetőjogi határozatainak olyan körét mutatja be, melyek iránymutatásul szolgálhatnak a fenti felvetések megválaszolására.

A fiatal magyar demokrácia büntetőpolitikai reformjában a legfontosabb mérce a jogállami és alkotmányos követelményeknek való megfelelés – vallja Gönczöl Katalin.¹ E gondolat napjaink büntetőpolitikájában is mérvadó. A büntetőjogban – mint az állampolgárok életébe a legerőteljesebb beavatkozást lehetővé tevő jogágban – a jogállami és alkotmányos követelmények érvényesítése, az állami önhatalom korlátozása, a megfelelő garanciarendszer kialakítása kiemelt jelentőséggel bír. A büntetőjogi szabályozás megfelelésségét 1990 óta alkotmánybíráink fóruma vizsgálja.

Jelen tanulmány egyik célja, hogy az Alkotmánybíróság szerepkörváltásának időszakában rámutasson az AB huszonéves büntetőjogi normakontroll-tevékenységének jelentőségére. Mielőtt azonban a büntetendőség kérdéskörére gyakorolható alkotmánybírási ráhatás áttekintésébe kezdenénk, szükséges néhány sorban összegezni az alkotmányos büntetőjog kritériumait.

A demokratikus jogállam egyik feltétele a jogrendszer alkotmányos kialakítása, ennek részeként a büntetőjog alkotmányosságá. A jogág alkotmányossági kereteinek meghatározásával számos, az alkotmányjog, illetve a büntetőjog területét képviselő szerző foglalkozott, foglalkozik írásaiban.² Chronowski Nóra az alkotmányos büntetőjog tartalmi kritériumaként nevesíti az alaptörvényben kifejtett büntetőjogi alapelvek és az emberi méltóságból következő alapelvek tiszteletben tartását, az állami büntető-

1 Gönczöl (2006)

2 Így például Vókó György, Szabó András vagy Wiener A. Imre.

hatalom korlátainak figyelembevételét, a büntetőjogi beavatkozás *ultima ratio* jellegét, a visszaható hatály tilalmát, az anyagi igazságosságnak a jogbiztonság keretén belül való érvényesítését, továbbá a büntetőigény érvényesítésével összefüggő állami kockázatviselést. Formai követelményként tekint a büntetőjogi diszpozíció világos, körülhatárolt és egyértelmű voltára, a törvényhozói akarat világosságára, a büntetőjogi beavatkozás okainak és feltételeinek világosságára, az önkényes jogértelmezés lehetőségének kizárására, illetve az értelmezhető és kiszámítható normatartalom követelményére, valamint a jogerő tiszteletére.³

Szemelvények a büntetőjogot befolyásoló alkotmánybíróági döntések köréből

Palánkai Tiborné az Alkotmánybíróság büntetőjogi tárgyú határozatainak vizsgálatával a büntetőjogi kodifikáció előkészületi időszakában foglalkozott. A döntvényeket csoportosította aszerint, hogy azok a büntetőjog mely aspektusára vannak hatással: döntések, melyek a büntető hatalomra vonatkozó általános tételeket fogalmazzak meg; alkotmányos kööttségek és szabadságok a büntethetőségi feltételekben; a büntetési rendszer; a büntetés kiszabása; az egyes bűncselekmények alkotmányossági vizsgálatával kapcsolatos döntések.⁴ A tanulmány e döntvények közül a büntető hatalomra vonatkozó absztrakt tételeket megfogalmazó AB-határozatok csoportjával foglalkozik, melyek közt Palánkai szerint további alcsoportok képzelhetők el. Az igazságtételi folyamat alkotmányosságának kérdésére reflektáló határozat⁵ mellett a törvényhozás szabadságával és e szabadság alkotmányos határaival foglalkozó határozatok,⁶ valamint a büntető törvényhozás számára az AB által levezetett általános korlátokat tartalmazó, a büntetőjogi jogbiztonságról szóló döntések⁷ különböztethetők meg.

Hol a határ? A büntetendőség problematikája az AB határozatainak tükrében

A büntetendőség a bűncselekmény fogalmának formai elemeként jelenik meg a normatív büntetőjogban és a jogdogmatikában.⁸ Amennyiben a jogalkotó felismeri egy magatartástípus absztrakt társadalomra való veszélyességét, és úgy ítéli meg, hogy az büntetőjogi beavatkozást igénylő mértékű, úgy az állam normatív büntető hatalmának

3 Chronowski (2009) 104.

4 Palánkai (2002)

5 11/1992. (III. 5.) számú AB határozat (ún. elévülési határozat)

6 Így az állam büntetőpolitikai hatalmának terjedelméről állást foglaló 1214/B/90. számú AB határozat a különös és többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekkel kapcsolatban; a 30/1992. (V. 26.) AB határozat, mely kijelölte a büntetendővé nyilvánítás alkotmánybíróági kontrolljának szempontjait, az alkotmányos büntetőjognak a büntetendővé nyilvánítással kapcsolatos tartalmi és formai követelményeit, valamint a 20/1999. (VI. 25.) AB határozat.

7 Ekként a súlyosabb visszaható hatályú jogalkotás tilalmának feltétlen érvényesülést hangsúlyozó 11/1992. (III. 5.) AB határozat; az előbbi kategóriában is szerepeltetett 30/1992. (V. 26.) AB határozat, mely e tárgy körben a büntetendő magatartások alkotmányosságának megítélésénél a jogbiztonság követelményének a szükségességi/arányossági teszt mellett szinte azonos súlyát vallja.

8 Vö.: Btk. 4. §.; Blaskó (2013) 143–149.

letéteményeseként dönt a büntetendővé nyilvánításáról. A tételes büntetőjog szabályainak beiktatását, változását azonban a háttérben számos tényező befolyásolja, melyek erőviszonyairól a későbbiekben lesz szó. Egy ilyen tényezőként tekinthetünk az Alkotmánybíróságra is. Az alábbi AB-határozatok meghatározzák a testület befolyásának fennállását és annak mértékét egyrészt általánosságban a büntetőpolitika, másrészt kifejezetten a büntetendővé nyilvánítás kapcsán.

A testület büntetőpolitikát befolyásoló szerepkörével kapcsolatban leszögezi,⁹ hogy nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről, indokairól, azok célszerűségéről és hatékonyságáról dönteni, csak a normában testet öltött politikai akarat alkotmányosságának vonatkozásában határozhat. A büntetőpolitika alkotmányos korlátait tehát tartalmi oldalról nem befolyásolhatja, azonban az alapjogok védelme vagy az alkotmányos büntetőjogi garanciák érdekében egy-egy normát alkotmányellenessé nyilváníthat. A testület hangsúlyozza, hogy kriminálpolitikai megfontolások vonatkozásában a döntési kompetenciája akkor támad fel, ha e döntéseket pusztán célszerűségi megfontolásból úgy hasznosítják a büntetőjogi normákban, hogy azok alkotmányos büntetőjogi elveket sértenek.

Az AB büntetendővé nyilvánítással kapcsolatos döntési jogkörének terjedelmével kapcsolatban irányadó, hogy: „Az AB működésének első éveiben olyan esetekben foglalt állást valamely magatartás büntetendővé nyilvánításának alkotmányosságáról, amikor a magatartás büntetéssel tiltása alkotmányos alapjogok korlátozását jelentette. Ezeknél a döntéseknél fel sem merült az Alkotmánybíróság kompetenciájának hiánya vagy kivételessége a törvényhozó büntetőjogot érintő döntéseinek felülvizsgálatára.”¹⁰ Az 1990-es években az alkotmány ennek megfelelő jogi háttérrel biztosított, hisz kifejezetten az AB feladatkörévé tette a jogszabályok alkotmányosságának felülvizsgálatát.

A büntetendővé nyilvánítás alkotmányos kontrolljának szempontjait a testület 30/1992. (V. 26.) számú, a közösség tagja elleni izgatás tényállása kapcsán született határozatában jelölte ki. Az AB az alábbiak szerint nyilvánította ki a tényállás büntetendővé nyilvánítására vonatkozó tartalmi és formai követelményeket:

„– elkerülhetetlenül szükséges-e a véleménynyilvánítás és sajtószabadság korlátozása a tényállásban leírt magatartások esetén,

– a korlátozás megfelel-e az arányosság követelményeinek, azaz az elérni kívánt célhoz a büntetőjog eszköztárában és ezen belül az adott büntető tényállás szükséges és megfelelő-e.”¹¹

Továbbmenve állást foglalt a büntetőjog a jogrendszerben (és a társadalomban) elfoglalt helyéről és szerepéről az alábbiak szerint: „A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek. [...] Valamely magatartás büntetendővé nyilvánításának szükségességét szigorú mércével kell meg-

9 A 1214/B/199. számú, a különös és többszörös visszaesőkre vonatkozó döntés.

10 Palánkai uo. 5.

11 Az Alkotmánybíróság 30/1992. (V. 26.) számú határozata.

ítélni: a különböző életviszonyok, erkölcsi és jogi normák védelmében az emberi jogokat és szabadságokat szükségképpen korlátozó büntetőjogi eszközrendszert csak a feltétlenül szükséges esetben és arányos mértékben indokolt igénybe venni, akkor, ha az alkotmányos vagy az Alkotmányra visszavezethető állami, társadalmi, gazdasági célok, értékek megóvása más módon nem lehetséges."¹²

Arra az esetre, ha a jogalkotó a büntetőjogi utat választja egy magatartástípus kezelésére, az AB kifejtette, hogy „a büntető jogszabály alkotmányosságának megítélése során vizsgálni kell, hogy a Btk. konkrét rendelkezése mértéktartó és megfelelő választ ad-e a veszélyesnek, nem kívánatosnak ítélt jelenségre, azaz az alkotmányos alapjogok korlátozása esetén irányadó követelménynek megfelelően a cél eléréséhez a lehetséges legszűkebb körre szorítkozik-e.”¹³

Figyelemmel arra, hogy a fent idézett álláspontját az AB számos büntetőjogi döntésében hivatkozta, látható, hogy a büntetendőség kérdéskörében ezen állítások generalizálása, univerzális büntető jogalkotási iránymutatássá emelése nem áll ellentétben a bírák akaratával.

Az AB-határozat a büntetendővé nyilvánítás vonatkozásában irányadó gondolatokat tartalmaz, tehát egyrészt a büntetőjogi eszközrendszer használatáról való döntés, másrészt e döntés esetén a büntetőjog által felállított jogkorlátozás, a büntetés mértékének megszabásához. Ez alapján a büntetőjog *ultima ratio* jellegéről büntetőjogon kívüli, valamint büntetőjogon belüli vonatkozásban is beszélhetünk.¹⁴ E gondolat az AB fenti döntésében szintén mint egy generalizálható tartalom vehető számba.

Az 1989-es rendszerváltást követő években – így a határozat megszületésekor, 1991-ben – a politikai átalakulás nyomán elképzelhető, érthető volt a bizonytalanság a büntetőjog jogrendszerbeli szerepével kapcsolatosan. A büntetőjog szankciós zárkőszerepe azonban a büntető jogág területén túlmutató funkciót is jelöl, e szerepkör hangsúlyozásának indokoltságát mi sem mutatja jobban, minthogy azt az új Btk. általános miniszteri indokolása továbbra is szükségesnek tartja. Az indokolás nem nevesíti ugyan *expressis verbis* az *ultima ratio* kifejezést, csak annak paralel kifejezéspárját, a *büntetőjog zárókőszerepét* hivatkozta, mint a jogág helyreállításra szoruló jellemzőjét.

Az Alkotmánybíróság szerepreontása. A büntetőpolitikát meghatározó erőviszonyok újraelosztása?

A fentiekből látható, hogy az AB meghatározó szereplője a büntetőjogi szabályozás befolyásolásának. Érdeemes tehát egy rövid gondolat kíséret keretében foglalkozni azzal a

12 30/1992. AB határozat, indokoló rész, IV. 4. pont

13 30/1992. AB határozat

14 Vö.: Nagy Ferenc és Tokaji Géza nézete szerint az *ultima ratio* büntetőjogon kívüli aspektusban a büntetőjog és annak területén kívüli eszközrendszerek összetetésében áll, míg büntetőjogon belüli aspektusban a büntetőjogi eszközök alkalmasságának összehasonlítása és az enyhébb, alkalmas eszköz előnyben részesítését takarja. Lásd: Nagy–Tokaji (1998) 59–60.

kérdéssel, hogy az AB hatáskörének megnyirbálása¹⁵ milyen hatással lehet a büntetőjogra ható erőviszonyokra.

Annak feltérképezése, hogy egy adott ország aktuális társadalmi viszonyai között melyek a büntetőpolitikát befolyásoló ún. klasszikus tényezők, összetett és messzire vezető küldetés. Henry Tonry¹⁶ több olyan modellt ismertet, melyek alkalmasak lehetnek a bűnözési tendenciákat befolyásoló állami-társadalmi környezet bemutatására, a büntetőpolitikai vezérlők számbavételére, a nemzeti büntetőpolitikák összemérésére. Tonry nyomán a büntetőpolitikát befolyásoló tényezőként kiemelendőnek tartom (1) a jövedelmi egyenlőtlenség mértékét, (2) a kormányzati szervek legitimitásának állampolgári elismertségét, (3) az állampolgárok egymáshoz és a kormányzathoz fűződő bizalmának milyenségét, (4) a jóléti állam erejét és (5) a médiát.

A jövedelmi egyenlőtlenségek konfliktusos jogalkotási modellel való találkozása a szegénység kriminalizálásaként ismert problematikához vezet, melyre a hajléktalanság szabálysértésként szankcionálása¹⁷ jó példa lehet. A rendelkezést az AB¹⁸ a jogbiztonsággal és az emberi méltósággal is összeegyeztethetetlennek ítélte, rendészeti helyett szociálpolitikai úton történő megoldást javasolva. A hajléktalan életvitel tilalmazhatósága végül a negyedik alaptörvény-módosítással immár alaptörvényi rangra emelkedett szabályként¹⁹ reintegrálódott a jogrendszerbe.

Ahogy arra Hornyák Szabolcs doktori értekezésében²⁰ rávilágít, a jogalkotó a rendszerváltást követően megkísérelte ideológiailag semlegessé tenni a büntető törvénykönyvet, megszüntetve így az átpolitizáltság látszatát. Mégis, a 2012-es Btk. köznyugalom elleni bűncselekményeket tartalmazó fejezete fenntartotta olyan bűncselekmények üldözését, melyek büntetőjogi úton történő kezelése vitatható, így például a közösség elleni uszítás²¹ vagy az önkényuralmi jelkép használata²² bűncselekmények esetén. E tényállások mindegyike megmérettetett az AB előtt, és a testület döntése nyomán módosításuk is szükségessé vált. A tényállások megfelelő kialakításával kapcsolatban a szakirodalomban ellentmondásos vélemények találhatók.

A korunk negyedik hatalmi ágaként aposztrofált média Sara Sun Beale kutatása nyomán²³ ténylegesen hiába nem tükrözi a bűnözés valós helyzetét, csupán bemutatja az aktuális bűncselekményeket a hírszolgáltatásban, a bűnügyi hírek eltorzultan magas

15 Az AB működésével kapcsolatban a negyedik alaptörvény-módosítással, 2013. március 25-i hatállyal beiktatott két legfontosabb változás a témánk szempontjából a bárki által kezdeményezhető utólagos normakontroll, az ún. *actio popularis* megszüntetése (az Alaptörvény 24. cikke, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény 24. és 24/A. §-a) és a korábbi AB-döntések hatályon kívül helyezése (az Alaptörvény záró rendelkezéseinek 5. pontja). Az utóbbi szabály ellen érvelők szerint ezután nem lesznek hivatkozhatóak az AB korábbi döntései. A szabály mellett állást foglalók szerint ez csupán megkönnyíti az AB dolgát, hiszen az megszünteti az egységes elvekhez való igazodás kényszerét az ítélezésben.

16 Tonry (2011)

17 A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 186. §-a

18 Érintette a 38/2012. (XI. 14.) AB határozat

19 Alaptörvény XXI. cikk (3) bekezdés

20 Hornyák (2010)

21 Érintette a 12/1999. (V. 21.) AB határozat, a már hivatkozott 30/1992. (V. 26.), majd a 95/2008. (VII. 3.) AB határozat

22 Érintette a 4/2013. (II. 21.) AB határozat

23 Beale (2006)

arányának használatával mégis azt a képzetet keltheti, hogy Magyarország „a bűnözők paradicsoma”.²⁴

A 2012. évi C. törvény általános indokolása a törvényalkotó egyik fő célkitűzésének a bűnözés elleni szigorú fellépést jelöli meg. Szkeptikusnak tűnhet a kérdés: mely mutatók alapján tartja indokoltnak a keményebb büntetőjogi fellépést? A közvélemény számára feltehetőleg kevésbé ismertek a valóságos mutatók a média festette rémképhez képest, így a jogszabályi szigor támogatottságát a lakosság körében a bűnügyi hírektől hangos média bizonyosan alkalmas fokozni.²⁵

Egyes nemzetközi aspektusok²⁶ a fogvatartottak számát a bűnözés mértékének és a büntetőpolitika eredményességének mutatójaként használva látják igazoltnak az alábbiakat: a fogvatartottak alacsony száma a mérsékelt büntetőpolitikát folytató, a bizalom és legitimitáció magas szintjét bíró, erős jóléti államokban tapasztalható, melyek politikai kultúrája konszenzusos, büntetőjogi rendszerei nem átpolitizáltak és állampolgárai között alacsony a jövedelemegyenlőtlenség. Amennyiben valósan fogadjuk el a fenti összefüggéseket, felmerül a kérdés, hogy helyes döntés-e a bűnözés visszaszorításáért folytatott küzdelemben elsődlegesen a büntetőjog szigorára, a szigor fokozására támaszkodni.

Zárógondolatok

A jó büntetőjog kialakításának folyamatában kevésbé elfogadható, ha a büntetőpolitika nem elsősorban szakmai szempontok alapján kerül kialakításra, vagy szabályai nem tisztelik kellőképp az alkotmányos értékeket. Az AB – mint az alkotmányos büntetőjog fölött őröködő testület – egyfajta garanciát biztosított az elmúlt több mint húsz esztendőben, döntéseivel korrigálta a büntetőpolitikát befolyásoló fenti vezérlők eltúlzott vagy nem megfelelő büntetőjogi normát eredményező hatását.

Az alapkérdés: hol a határ? Mennyiben lehet befolyásoló tényező az alkotmánybíróság egy magatartástípus büntetendőségének körében? Az AB büntető hatalomra vonatkozó absztrakt döntései jó alapot biztosítanak a testületnek az alkotmányos kontrollra. Emellett a bíróságnak az alkotmányos büntetőjog kritériumait egyes magatartástípusok vonatkozásában egyedileg kell konkretizálnia. E folyamat kimenetele lehet egyrészt az, hogy nehézségekbe ütközünk a bűncselekmény tényállásával korlá-

24 Gondolhatunk itt a romákkal kapcsolatos, 2008–2009-es incidensekre, a romagyilkosság-sorozatra. Részint ennek a sajnálatos eseménysorozatnak a hatására módosította a jogalkotó a nemzetiségi, faji hovatartozás által motivált erőszakot szankcionáló közösség tagja elleni erőszak tényállását.

25 Nem mehetünk el Sara Sun Beale azon meglátása mellett, hogy a bűnözésnek ez a fajta figyelemfelhívó, elnagyolt mértékű kommunikációja végső soron win-win szituációt teremt. Azon felül, hogy eléri a médiumok számára előnyösen olcsó magas hírértéket, támaszul szolgál a politika az irányú törekvéseinek, hogy szigorúbb kriminálpolitikájának széles körű társadalmi támogatottságot biztosítson. Ilyen úton elfogadható a bűnözés elhárapódzásától rettegő választóközönséggel a büntetési tételek felemelése, a jogos védelem kereteinek parttalaná tétele vagy a tizennégy éven aluliak büntethetővé nyilvánítása. Elméleti síkon az interakció fordított iránya is elképzelhető, amikor nem a politika lovagolja meg a média nézettségi stratégiáját, hanem épp a média érdeke a politikai akarat befolyásolása a közvélemény manipulálása útján.

26 Tonry uo.

tozott alapjogok lényeges tartalmának meghatározása²⁷ során. Ez a büntetőjog védelmi szintjének alul- vagy felülértékeléséhez vezethet. A másik lehetséges kimenetel, hogy a kérdés a fenti címben említett büntetőpolitikai vezérlők csatornáinak befolyásával dől el, hogy aztán újabb segélyhívás érkezzen az AB felé a büntetőpolitikai vezérlők alkotmányos büntetőjog torzító dominanciájával szemben.

Egyes körülmények – különösen a megszilárdult demokratikus államok szemszögéből a demokratikus deficit jeleként értékelt, a közelmúltban meghozott magyarországi politikai intézkedések – arra engednek következtetni, hogy a büntetőjogi beavatkozás alkotmányos kereteinek észben tartása, egységes elvek mentén való továbbfejlesztése aktuális feladat.

Csatlakozom azokhoz a véleményekhez, amelyek nyomán az AB korábbi határozatai – ha nem is számuk alapján, hanem elvi szinten – továbbra is hivatkozhatók. A jogi érvelés egységességét jogszabályi úton nem lehet befolyásolni. Az AB fenti döntvényei tartalmi értelemben tehát, figyelembe véve azt is, hogy az AB működésére vonatkozó jogszabály-módosítással nem állnak ellentétben, továbbra is elvi alapjai lehetnek a tetsület munkásságának. A láthatatlan alkotmány továbbbéltetése különösen fontos, mind a büntető hatalomra vonatkozó általános tételek, mind az egyes bűncselekmények és egyéb büntetőjogi intézmények alkotmányosságának megítélése terén.

IRODALOMJEGYZÉK

- Beale, Sara Sun (2006): The News Media's Influence on Criminal Justice Policy: How Market-Driven News Promotes Punitiveness. In: *William & Mary Law Review*, Vol. 48. No. 2. 397.
- Blaskó Béla (2013): *Magyar Büntetőjog Általános Rész*. Budapest–Debrecen, Rejtjel Kiadó.
- Chronowski Nóra (2009): Uniós tagság és alkotmányos büntetőjog-alkotás. In: *Bűnügyi Szemle*, 2009/1. 99–108.
- Gönczöl Katalin (2006): Rendhagyó gondolatok a magyar büntetőpolitika új fejezetéről. In: *Börtönügyi Szemle*, 25. évf. 2. sz. 7–12. Forrás: www.bvop.hu/download/bsz0602-rendhagyoy.pdf (2013. 10. 21)
- Hornyák Szabolcs (2010): A köznyugalom elleni bűncselekmények. PhD-értekezés. Pécs, PTE ÁJK Doktori Iskola.
- Nagy Ferenc – Tokaji Géza (1998): *A magyar büntetőjog általános része*. Budapest, Korona Kiadó.
- Palánkai Tiborné (2002): *Az Alkotmánybíróság büntetőjogi tárgyú határozatai; a büntetőjog kodifikációjának alkotmányjogi összefüggései*. I. rész és II. rész. Forrás: http://ujbtk.hu/wp-content/uploads/PDF_EPUB/bjk_2002-3.pdf; <http://ujbtk.hu/buntetojog-kodifikacio-2002-4/> (2013. 11. 19.)
- Pozsár-Szentmiklósy Zoltán (2013): Megismerhető-e az alapjogok lényeges tartalma? In: *Magyar Jog*, 60. évf. 12. sz. 714–722.
- Tonry, Henry (2011): *A nemzeti büntetőpolitikák magyarázatai és ezek kelet-közép európai vonatkozásai*. Forrás: www.okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/007_tonry.pdf (2013. 10. 22.)
- 11/1992. (III. 5.); 1214/B/1990.; 30/1992. (V. 26.); 20/1999. (VI. 25.); 12/1999. (V. 21.); 95/2008. (VII. 3.); 4/2013. (II. 21.); 38/2012. (XI. 14.) AB határozat
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

²⁷ Pozsár-Szentmiklósy (2013)

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
Magyarország Alaptörvénye

SUMMARY

Where Is the limit? - The Question of Punishability in the Light of Constitutional Court Decisions

AMBERG Erzsébet

The decisions of the Constitutional Court have been moulding the normative roles of substantive criminal law in the Criminal Code of 1978. What are these decisions and what kind of general conclusions can criminal legislators draw from them? What aspects of the framework of conditions of punitiveness and of the last resort role of criminal law can be recognized in the decisions of the Constitutional Court and how can the content of these decisions serve and support constitutional interests within criminal legislation and enforcement? Do the decrees set by the justices of the Constitutional Court extend the bastions of ethics of criminal jurisdiction or do they merely reinforce them? Can criminal policy be influenced by the opinion of this body? The study focuses on a group of decisions made by the Constitutional Court, which can give us guidelines to answer the above mentioned questions.